

## 6. Barthos Gyula

égi főerdőmester, Nagykanizsa.

Gróf Csekonics Endre röpiratához sokan fognak majd hozzászólni az illetékesek közül is. Aligha tévedek azonban, ha a saját szakunk ügyeiben *mindnyájunkat* illetékeseknek tartom. Egymás között őszintén mondhatjuk el véleményünket Csekonics gróf röpiratáról is.

Mindenesetre volna elég mondanivalónk. Most azonban külön emelek ki egy kétségtelenül alapvető kérdést a sok közül, amely szervelesen összefügg vadászati kultúránkkal, sőt vonatkozásban áll a felvetett szakoktatási kérdésekkel is.

A szarvas és utána a többi hazai nagyvad a legértékesebb és legrágább vadunk. Tenyésztésüktől nem választható el a vadkár megtérítésének a kötelezettsége, talán a legnehezebb kérdés, amely a legtöbb gondot okozza az erdésznek és vadásznak egyaránt.

Évek óta fekszik asztalomon az 1937. év nov. 2—21. napjain tartott berlini nemzetközi vadászati kiállításra készült „Amtlicher Führer und Katalog“ c., gondosan összeállított vaskos könyv. Megjelöltem benne a 206. oldalon a „Statistik“ c. fejezetet, mint a könyv egyik legérdekesebb tárgykörét. Eddig abban a hitben voltam, hogy valamelyik szaklapunkban bővebb ismertetést fogok egyszer hozzászólás alakjában olvashatni erről a tárgyról, vagy más hasonló vadászati statisztikai kérdéstről. Háború van azonban és egészen más kérdések kötnek le bennünket, mindnyájunkat!

Az említett fejezetben Bieger erdőmester közli a Német Birodalom (Ausztria stb. nélkül) területén az 1934—35. és 1936—37. évek során — tehát a most folyó háború előtt — terítékre került vad mennyiségét.

Az adatok reám döbbenetes erővel hatnak! Ezen a helyen a nagyvad 4 fajáról közölt adatokra szorítkozom.

Terítékre került átlagosan évenként

szarvas: 49.000 darab (Csonka-Magyarország területén az 1935/1936. évben: 6085 darab),

dámvad: 11.500 darab,

vadsertés: 42.000 darab,

őz: 560.000 darab (Csonka-Magyarország területén az 1935/1936. évben: 12.146 darab).

Meglepően nagy számok! Önkéntelenül is rögtön arra gondolunk, hogyan tud egy kultúrország — két világháború között! — károkat is okozó olyan nagyvad-állományt eltartani, amelynek évi lelövési eredménye ilyen óriási számokban fejeződik ki?

Meg kell vallanom, hogy mikor ezeket a számokat olvastam, éppen úgy nem tudtam magamat kivonni egy szorongó érzés

alól, mint amikor az „Erdészeti Lapok“ 1937. évi IX. füzetében az „Irodalom“ rovatban a következőket olvastam: „Az 1934. őszi évszázadban az erdőtüzek Németországban 100 millió közvetlen kárt okoztak; a statisztika adatai szerint az esetek 80%-ában az erdőt látogató közönség gondatlansága okozta a tüzet“. Szükségét is éreztem annak, hogy megkérdezzem az E. L. szerkesztőjét, nem történt-e elírás vagy sajtóhiba? A válasz az volt, hogy nincs tévedés a közleményben.

Távol áll tőlem, hogy a vadászatra vonatkozó statisztikai számadatok pontosságában kételkedjem, de még inkább csodálkozom a lelővési eredmény nagysága felett. Igen feltűnő jelenség ugyanis, hogy egy olyan ország, ahol csak a kirándulók gondatlan tüzekkel 100 millió márka (1934. évi értékben!) kárt okozhatnak! megengedheti magának azt a fényűzést is, hogy erdeiben szarvasból, dämvaadból, vadsertésből és őzből több mint 2 millió darab nagyvad zavartalanul tenyészhessék. (Bieger felsorol még 2.8 millió darab mezei-nyulat, 1,337.030 darab üregi-nyulat, 880.000 darab fácánt, 2.9 millió darab foglyót, 300.000 darab vadrecét, 4000 darab nyirfajdot stb.)

Ezek előrebocsátása és ismertetése után már most pontos kiegészítő statisztikára (művelési ágak megoszlása, részletes erdészeti adatok) volna szükségünk, hogy megtudhassuk, hány hektár erdő esik egy-egy nagyvadra, — elsősorban szarvasra —, mennyi a nyílt és a körülrzárt erdőterület, milyen mértékűek és természetűek a mező- és erdőgazdaságban jelentkező károk, milyen módokkal előzik meg és csökkentik azokat, milyen módokkal védekeznek a vadkárok ellen és általában hogyan iparkodnak és milyen eredménnyel tudják a vadkár-kérdést — számtalan vonatkozásában — összhangba hozni a birodalom egyéb gazdasági érdekeivel? (Még hozzá szociális országban!) Az nem lehet vitás, hogy ahol négy nagyvadfaj évi átlagos terítéke kb. 660.000 darab, ott magas vadász kultúra, egyúttal azonban figyelmen kívül nem hagyható vadkár-kérdés is van!

Az 1937. év nyarán éppen csak végigutaztam Németország területén, a gyorsvonat ablakából látottak alapján azonban vadgazdálkodási tájékozódást természetesen nem szerezhettem. Sajnálatomra a berlini kiállítást sem kereshettem fel, elmondhatom tehát, hogy németországi vonatkozásban legkevésbé vagyok tájékozott. Hisz éppen ezért volnék kíváncsi részletesebb hozzászólásokra. Az 1913. évben az Orsz. Erdészeti Egyesület rendezte tanulmányutunk nem vitt el bennünket német földre, csak Csehországig vezetett. Jól emlékezem vissza gróf Czernin Jenőnek, a neuhausi hitbizomány urának a kijelentésére, amikor kastélyának agancsait nekünk, erdészeknek bemutatta. A magyar szem előtt igen gyenge szarvasagancsok igazolták, hogy a neuhausi nagy uradalom erdei-

ben valamikor szarvas is tenyésztett, 1913-ban azonban már egyetlen példány sem volt ott található. A gróf maga mondotta: nagyvadból a magas gazdasági kultúra — különösen ipari vidéken — már egy darabot sem bír el!

Márpedig Németország legnagyobb része is efféle igen kulturált iparvidék!

Tudjuk, hogy a német erdőkultúra magas szinten áll és a Harmadik Birodalom rendkívül takarékoskodik erdeinek a fatőkétéjével. Ha vigyáz a fájára, ennek fejlődésére és jövőjére is, szükségszerűleg számba kell vennie az erdőben tenyésző vadat is. Ha igaz az egyik feltétel, úgy igaz a következtetés is.

Szíves felvilágosítást kérnék tehát a fölvetett kérdésről, azoktól, akik személyesen is ismerik a németországi helyzetet és az említett statisztikai adatokat. Az összehasonlítás a mi viszonyainkkal rendkívül érdekes és hasznos lenne. Az adatok egybevetésekor, ha nem tévedek, egy darab németországi nagyvadat egy darab magyarországi nagyvaddal szemben körülbelül 35%-kal kevesebb súlyú egységnek lehet számításba venni, tehát az arány pl. a szarvas esetében:  $49000 \times 0.65 = 31850$  darab magyar szarvassal vehető egyenlőnek. A testsúly u. i. a táplálkozás mértékének a függvénye.

A termézetes legelő, táplálék, a művelési ágak eloszlása, az erdők faállományainak eredete, fafaj-eloszlása, korosztályai, területi összefüggése, a felújítás módjai, a makktermés, a vadföldek, mesterséges vadtakarmányok, a vadállomány létszáma, a lelövés időszaka stb. és egyéb tényezők alapján lehet csak megfelelően mérlegelni a vadkárosítást a mező- és erdőgazdaságban egyaránt.

Bizonyára sokan kíváncsiak rá, hogy miért éppen a vadkárkérdést emelem ki *Csekonics gróf* tanulmányából?

Szakembereknek könnyű lesz felelettel szolgálnom. Maradjunk egyelőre a szarvasnál. Erre szeret *Csekonics gróf* is hivatkozni. Aligha tévedek, amikor azt mondom, hogy igen kevés azoknak az erdőbirtokoknak, uradalmaknak, erdőségeknek, mint vadász-egységeknek a száma, amelyekben előre kidolgozzák és megállapítják a szarvasvadászatnak, mint vadgazdálkodási üzemenek a tervezetét.

A legtöbb erdőbirtokos még nem hozta nyugvópontra több évre, sőt évtizedre ezt az alapvető kérdést. Egyszer sok szarvas kell és fontosabb a szám, mint a minőség, máskor legfőbb cél ugyan a minőség, kívánatos azonban lehetőleg ugyanekkor a másik is, de nagyobb vadkárterhek nélkül, sőt lehet olyan eset is bizonyos területeken, amikor a birtokos kész számolni akár a szarvas teljes eltűnésével, mivel a szarvasvadászat fenntartása igen drága mulatság. Abban is változatosak a kívánságok, hogy elsősorban a tulaj-

donos számára legyen-e versenyképes szarvasbika, vagy kerüljön abból a vendégek számára is, jusson esetleg a minél búsásabb díjat fizető bérlőnek is. Egyszer van, sőt sok a selejt, máskor nincs, hol túlságosan sok a tehén, hol kevésnek látszik a bögéskor összeverődött vagy inséges télen jelentkező bikákhoz képest. Egyszer keríteni kellene a rossz szomszédok miatt és vérfelfrissítésről is gondoskodni, máskor meg erősen apasztani az állományt egy felvetett számösszeg keretében. A költséges védőterületek kibérlése hol parancs, hol csupán függő kérdés marad, mivel a birtokos is kész egyszer minden áldozatra, máskor pedig elzárkózik — hosszabb-rövidebb időre — a költségek viselésétől. Vonatkozik mindez állami, városi, különösen egyházi, de főúri területekre is.

*Amíg az erdőgazdasági üzemtervhez hasonlóan nem állítunk fel vadgazdasági — elsősorban szarvasra vonatkozó — üzemterveket is (10 évenkénti átvizsgálással), addig éppen az erdőmérnök kerül ebben a kérdésben a legbizonytalanabb helyzetbe. Egyszerűen nem tudhatja, mikor cselekszik megelégedésre, mit is tegyen a változóan felvetett igények és rendelkezések szövevényében, egyszer a tűzbe is kell mennie a szarvasért és a vadért, máskor arra kap parancsot — rendesen elkésetten —, hogy lőjjön vagy lövessen bele az egyelőre nem rokonszenves vagy hibásan megbecsült vadállományba.*

Nem csodálkozhatik Csekonics gróf, ha azután akadnak kezelő erdőtiszték, nemcsak a részéről említett „kiskorúak“ és „sárgacsőrűek“, hanem mások között is, akik felelőségük alapján a „bizonytalan sorsú“ szarvassal szemben hibájukon kívül sem tanusíthatják szakszerű kívánatos módon a szarvas iránt azt a szeretetet és különleges megbecsülést — bármennyire is hivatásukhoz tartozik —, amely az erdők királyi vadját valóban megilletné.

A szarvasról, az erdők nagy vadjáról — és hasonlóan az egyéb erdei vadról is — rendszeres vadgazdálkodási üzemtervet pedig csupán az erdőmérnök készíthet és annak előírását csak ő tartathatja be, mivel a gazdasági és vadászati érdekek összehangolása és egyensúlyban tartása állandó és meg nem szakítható felelősséggel csakis az ő feladata lehet.

